

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Менеджменту

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Завідувач кафедри менеджменту
(Михайлов А. М.)
"06" "06" 2020р.

ООК з ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНА ЕКОНОМІКА (СІЛАБУС)

(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОПП «Економіка місцевого розвитку»

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва напрямку підготовки)

Факультет: Економіки і менеджменту

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Інвayронментальна економіка» для студентів зі спеціальності 051 «Економіка»

Розробник: Стоянець Н.В., професор кафедри Менеджменту, д.е.н., доцент,

(підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Менеджменту

Протокол від "09" 06. 2020 року № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

А. Н. Михайлов
(прізвище та ініціали)

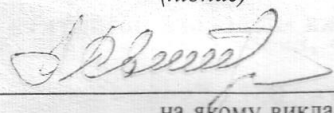
Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи)

(підпис)

В. О. Мельник
(прізвище та ініціали)

Декан факультету

(Строченко Н.І.)
на якому викладається дисципліна

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

)

Зареєстровано в електронній базі: 03.09. 2020 р.
дата

© СНАУ, 2020 рік

© Стоянець Н.В., 2020 рік

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність: 051 «Економіка» (ОП «Економіка місцевого розвитку»)	Рік підготовки: 2020-2021-й
Змістових модулів		Курс 1м
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр 2-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції 10 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -		Практичні, семінарські 10 год.
	Освітній ступінь: магістр	Лабораторні -
		Самостійна робота 60 год.
		Індивідуальні завдання: 10
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 20/70 (22/78)

2.Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Інвайронментальна економіка» є формування цілісного світогляду та здатностей до системного мислення щодо сутності показників екологічної стійкості, вмінь і навичок виявлення пріоритетних напрямків економічної політики з позиції концепції сталого розвитку, а також вміння визначати та аналізувати екологічну стабільність територій.

Вивчення навчальної дисципліни «Інвайронментальна економіка» передбачає формування у студентів компетентностей

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		
1		Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК1.
2		Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.	ЗК2.
3		Здатність проводити дослідження на відповідному рівні	ЗК8.
	Фахові (спеціальні)		

1		Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.	СК6
2		Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.	СК10
3		Здатність здійснювати еколого-економічну оцінку сталого розвитку території на основі відповідних індикаторів та розробляти методичний інструментарій для економічного обґрунтування оптимальних напрямків соціально-економічного розвитку.	СК15

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методи емпіричних соціальних досліджень» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.	ПРН6
2	Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.	ПРН11
3	Здійснювати еколого-економічну оцінку сталого розвитку території на основі відповідних індикаторів та розробляти методичний інструментарій для економічного обґрунтування оптимальних напрямків соціально-економічного розвитку	ПРН19

3. Програма навчальної дисципліни

Знаходиться на апробації

Змістовний модуль 1 Основні екологічні проблеми економічного розвитку

Тема 1. Сутність інвайронментальної економіки. Навколишнє природне середовище як об'єкт пізнання. Принципи та види природокористування у сучасних умовах. Предмет, мета і завдання дисципліни. Зміст дисципліни. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку

Тема 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Загальнонаукове і соціально-економічне вивчення використання природних ресурсів. Проблеми використання природних ресурсів у глобальному середовищі. Аналіз концептуальних підходів до вивчення природно-ресурсної сфери. Природно-ресурсні засади державотворення в Україні

Змістовний модуль 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку

Тема 3. Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля
Класифікація природних факторів і процесів впливу на природу. Закономірності взаємодії суспільства і природи. Безпека як фундаментальна системна парадигма сталого розвитку і буття суспільства. Принципи забезпечення сталого розвитку
Законодавча та нормативна база забезпечення раціонального природокористування. Діяльність Міжнародної спілки охорони природи.

Тема 4. Екологічні проблеми економічного розвитку та екологічна безпека на сучасному етапі цивілізаційного поступу. Екологічна безпека природокористування як фактор соціально-економічного розвитку. Система екологічної безпеки. Економічна сутність та концептуальні засади сталого розвитку. Проблеми переходу України на модель сталого розвитку. Статистика навколишнього середовища і еколого-економічні показники стану природних ресурсів

Змістовний модуль 3. Економічна ефективність природокористування та інвестиційно інноваційних природоохоронних проектів

Тема 5. Економіка оцінки природних ресурсів. Необхідність та сутність економічної оцінки природних ресурсів. Методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Особливості економічної оцінки земельних ресурсів. Особливості економічної оцінки запасів та ресурсів нафти і газу. Економічні збитки від порушення природного середовища та їх оцінка.

Тема 6. Сутність економіки ефективності природокористування. Показники економічної ефективності природокористування. Бізнес-планування екопроектів. Оцінка економічної ефективності інвестиційно інноваційних природоохоронних проектів. Механізм управління раціональним використанням природних ресурсів та охороною довкілля

Змістовний модуль 4. Механізм стратегічної екологічної оцінки

Тема 7. Механізм державного управління природоохоронною діяльністю. Елементи економічного механізму управління природоохоронною діяльністю підприємства. Функціональні складові економічного механізму управління природоохоронною діяльністю підприємства. Концепція платного природокористування та фінансово-економічне стимулювання раціонального використання природних ресурсів. Порушення навколишнього природного середовища та види забруднень. Фактори формування збитків. Вартісний аналіз збитків. Врахування фактора часу і невизначеності при оцінці збитків. Методичні засади оцінки збитків від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка. Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки. Суб'єкти і порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки. Транскордонні консультації. Екологічний паспорт регіону. Цілі сталого розвитку та Україна. Принципи екологічної збалансованості інтегрантов. Переваги СЕО для міст регіонів і держави. СЕО невід'ємний компонент стратегічного планування розвитку українських міст та регіонів. Ефективне здійснення СЕО. Методологія, формати, важливі чинники, алгоритм дій. Визначення необхідності проведення попередньої оцінки. Формати проведення СЕО. Ключові чинники під час проведення СЕО. Кого потрібно залучити до проведення СЕО.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Інвайронментальна економіка як навчальна дисципліна						
Змістовний модуль 1 Основні екологічні проблеми економічного розвитку						
Тема 1. Сутність інвайронментальної економіки.	12	2	2			8
Тема 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	24	4	4			16
Змістовний модуль 2 Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку						
Тема 3. Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля.	10	2				8
Тема 4. Екологічні проблеми економічного розвитку та екологічна безпека на сучасному етапі цивілізаційного поступу	10		2			8
Разом за змістовим модулем 2	20	2	2			16
Усього годин за модулем 1	44	6	6			32
Модуль 2 . Концепція сталого розвитку						
Змістовний модуль 3 Економічна ефективність природокористування та інвестиційно інноваційних природоохоронних проєктів						
Тема 5. Економіка оцінки природних ресурсів.	10	2				8
Тема 6. Сутність економіки ефективності природокористування	10		2			8
Разом за змістовим модулем 3	20	2	2			16
Змістовний модуль 4 Механізм стратегічної екологічної оцінки						
Тема 7. Механізм державного управління природоохоронною діяльністю.	4					4
Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 4	16	2	2			12
Усього годин за модулем 2	36	4	4			28
Усього годин	90	10	10		10	60

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність інвайронментальної економіки. План. 1.Навколишнє природне середовище як об'єкт пізнання. 2.Принципи та види природокористування у сучасних умовах. 3.Предмет, мета і завдання дисципліни. 4.Зміст дисципліни.	2
2	Тема 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Загальнонаукове і соціально-економічне вивчення використання природних ресурсів. Проблеми використання природних ресурсів у глобальному середовищі	2
3	Тема 3. Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля Класифікація природних факторів і процесів впливу на природу. Закономірності взаємодії суспільства і природи. Безпека як фундаментальна системна парадигма сталого розвитку і буття суспільства.	2
4	Тема 5. Економіка оцінки природних ресурсів. Необхідність та сутність економічної оцінки природних ресурсів. Методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Особливості економічної оцінки земельних ресурсів.	2
5	Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка. Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки. Суб'єкти і порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки. Транскордонні консультації. Екологічний паспорт регіону. Цілі сталого розвитку та Україна.	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність інвайронментальної економіки. План Вивчення поняття навколишнього середовища та його основних елементів	2
2	Тема 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. План Вивчення концепцій екологічної безпеки та сталого розвитку. Аналіз показників охорони та оцінки раціонального використання атмосферного повітря і водних ресурсів, земельних і лісових ресурсів.	2

3	Тема 4. Екологічні проблеми економічного розвитку та екологічна безпека на сучасному етапі цивілізаційного поступу. План Засвоєння найбільш адекватних методичних підходів для економічної та вартісної оцінки основних видів природних ресурсів. Статистика навколишнього середовища і еколого-економічні показники стану природних ресурсів	2
4	Тема 6. Сутність економічної ефективності природокористування. План Розрахунок економічної ефективності інвестиційно інноваційних природоохоронних проектів. Розробка екологічного паспорту міста.	2
5	Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка. План Тема Кейс-стаді Стратегічна екологічна оцінка. Формування вмінь використовувати весь спектр економічних інструментів, інституцій, методів та організаційних передумов для успішного функціонування економічного механізму управління природоохоронною діяльністю підприємства.	2
	Разом	10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність інвайронментальної економіки. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку	8
2	Тема 2. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Аналіз концептуальних підходів до вивчення природно-ресурсної сфери. Природно-ресурсні засади державотворення в Україні	8
3	Тема 3. Сутність природних факторів і антропогенних проблем довкілля Принципи забезпечення сталого розвитку. Законодавча та нормативна база забезпечення раціонального природокористування. Діяльність Міжнародної спілки охорони природи.	8
4	Тема 4. Екологічні проблеми економічного розвитку та екологічна безпека на сучасному етапі цивілізаційного поступу. Екологічна безпека природокористування як фактор соціально-економічного розвитку. Система екологічної безпеки. Економічна сутність та концептуальні засади сталого розвитку. Проблеми переходу України на модель сталого розвитку. Статистика навколишнього середовища і еколого-економічні показники стану природних ресурсів	8
5	Тема 5. Сутність економічної ефективності природокористування. Механізм управління раціональним використанням природних ресурсів та охороною довкілля	8

6	Тема 6. Сутність економіки ефективності природокористування. Показники економічної ефективності природокористування. Бізнес-планування екопроектів. Оцінка економічної ефективності інвестиційно інноваційних природоохоронних проектів. Механізм управління раціональним використанням природних ресурсів та охороною довкілля	8
7	Тема 7. Механізм державного управління природоохоронною діяльністю. Елементи економічного механізму управління природоохоронною діяльністю підприємства Функціональні складові економічного механізму управління природоохоронною діяльністю підприємства. Концепція платного природокористування та фінансово-економічне стимулювання раціонального використання природних ресурсів. Порушення навколишнього природного середовища та види забруднень. Фактори формування збитків. Вартісний аналіз збитків. Врахування фактора часу і невизначеності при оцінці збитків. Методичні засади оцінки збитків від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.	8
8	Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка. Принципи екологічної збалансованості інтегрантів. Переваги СЕО для міст регіонів і держави. СЕО невід'ємний компонент стратегічного планування розвитку українських міст та регіонів. Ефективне здійснення СЕО. Методологія, формати, важливі чинники, алгоритм дій. Визначення необхідності проведення попередньої оцінки. Формати проведення СЕО. Ключові чинники під час проведення СЕО. Кого потрібно залучити до проведення СЕО.	4
9	Разом	60

8. Індивідуальні завдання

1. Виконання творчого індивідуального завдання

Об'єктом індивідуального творчого завдання є розробка екологічного паспорту території.

9. Методи навчання

1 Методи навчання за джерелом знань:

1.1 *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графів, опорних конспектів тощо).

1.2 *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3 *Практичні*: лабораторний метод, практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2 Методи навчання за характером логіки пізнання:

2.1 *Аналітичний* (суть: розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак).

2.2 *Синтез* (суть: з'єднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле).

2.3 *Індуктивний* (суть: вивчення предметів чи явищ від одиничного до загального).

2.4 *Дедуктивний* (суть: вивчення предметів чи явищ від загального до одиничного).

2.5 *Традуктивний* (суть: висновки від загального до загального, від часткового до часткового, від одиничного до одиничного).

3 Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:

3.1 *Проблемний* (програмно-інформаційний)

3.2 *Частково-пошуковий* (евристичний)

3.3 *Дослідницький*

3.4 *Репродуктивний* (суть: можливість застосування вивченого практики)

3.5 *Пояснювально-демонстративний*

4 Активні методи навчання

“Roundtable”(Колективна гра на вирішення спільної проблеми); Scientific debate (Навчальна суперечка-діалог, в якій студенти – представники різних напрямлень, відстоюють свою думку, протилежну іншим);

Competition in small groups (Мотиваційна гра, яка спонукає студентів до активності); Judicial sitting (Гра з розподіленням ролей та пошуком конструктивних відповідей); Six Thinking Hats за методом Едварда де Бона (систематизація мислення)

5 Інтерактивні технології навчання

Використання фронтальних технологій інтерактивного навчання через одночасну спільну роботу всього колективу («Мікрофон» - надається можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, висловити свою думку чи позицію), «Мозковий штурм» - колективне обговорення, для прийняття кількох рішень з конкретної проблеми), «Case-метод», і «Дерево рішень» мультимедійних технологій, електронних таблиць, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), співробітництво студентів (кооперація), Kahoot та інші.

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;
- результати виконання та захисту лабораторних робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

11. Розподіл балів, які отримують студенти при формі контролю «залік»

Поточне тестування та самостійна робота					С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
Змістовий модуль 1 - 15 балів	Змістовий модуль 2 - 15 балів	Змістовий модуль 3 - 20 балів	Змістовий модуль 4 - 20 балів					
T1	T2	T3	T4	T5	15	85 (70+15)	15	100
10	5	15	20	20				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Базова

1. Посібник «Методичні рекомендації: екологічний паспорт міста». 2020. 354с.
2. Данилишин Б. М. М. А. Хвесик, В. А. Голян Економіка природокористування: Підручник. К.: Кондор, 2016. 2ге видання. 465 с.
3. Кліменко О. М. Маценко М. А. Інвайронментальна економіка. : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.03051 «Економічна теорія». ХНЕУ ім. Кузнеця, 2015. 176 с.
4. Князь С. В. Економіка природокористування та управління природоохоронною діяльністю: монографія Львів. Видавництво Львівської політехніки. 2016. 372 с.

Допоміжна

1. Хвесик М. А. Інституціоналізація природно-ресурсних відносин: Колективна монографія. Київ. ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку», 2016. 400 с.
2. Хвесик М. А. Капіталізація природних ресурсів. ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 268 с.
3. Хвесик М.А., Лизун С.О. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні. Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» ДУ ІЕПСР НАН України, 2016. 64 с.
4. Хвесик М.А. Фінансово-економічний механізм управління територіальними природно-господарськими комплексами. ДУ ІЕПСР НАН України, 2016. 528 с

Ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний сайт ООН, представництво в Україні. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua>
2. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ). Режим доступу: <http://www.who.int/ru>

Законодавча база

1. Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року. Закон України. Документ 3483-4, чинний, остання редакція від 23.02.2010. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 7.7.1.

2. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України Закон України. Документ 4453-4, чинний, остання редакція від 13.03.2014. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

3. Про стратегічну екологічну оцінку. Закон України. Документ 3283-1, чинний, остання редакція від 13.03.2018. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

4. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова Верховної Ради України. Документ 1243-1, чинний, остання редакція від 13.03.2019. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

5. Порядок денний на XXI століття. Програма дій AGENDA 21 : ухвалена конф. ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро. Саміт «Планета Земля» 1992 р. : пер. з англ.2-е вид. : Інтелсфера, 2000. 359 с.

6. Про концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України. Постанова Верховної Ради України Документ від 13.07.99 №916-XIV).

7. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України Документ 1243-1, чинний, остання редакція від 13.03.2019. ЛІГА: ЕЛІТ. Версія 5.7.1

Міжнародні спеціалізовані пошукові системи

<http://info.studyweb.com> – спеціалізована система пошуку ресурсів з питань освіти <http://infomine.ucr.edu> – віртуальна бібліотека електронних видань http://searchenginewatch.com/links/Specialty_Search_Engines – каталог спеціалізованих пошукових машин

<http://www.sciseek.com> – пошук наукової інформації Українські спеціалізовані пошукові системи

<http://meta-ukraine.com/> Мета – це українська пошукова система з широкою системою пошуку різноманітних тем, в тому числі є підбірка електронних словників.

Англомовні пошукові системи

<http://www.yahoo.com/> – англомовна пошукова система має найбільш розвинену структуру каталогів і різних сервісів. Сотні тисяч різних Internet-ресурсів впорядковуються вручну за 14 основними рубриками, кожна з яких має кілька підрубрик з більш вузькою тематикою.

<http://www.lycos.com/> – до складу Lycos входять величезна база даних з числом URL вище за 66 млн. Ця пошукова система (англомовна) містить різноманітну цікаву інформацію, у тому числі новини, огляди вузлів, посилання на популярні вузли, карти міст, а також засоби для пошуку адрес різних осіб і пошуку веб-зображень і звукових кліпів.